

Гльющенко Анастасія Михайлівна

студентка групи ППМ-1-13-2.0д. VI курс, спеціальність «Практична психологія»
amsemko.il13@kubg.edu.ua

Науковий керівник

Тохтамиш Олександр Михайлович

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології
Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка
tokhtamysh@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ

Анотація. Визначено чинники, що зумовлюють психологічну готовність особистості до шлюбу; досліджено психологічні особливості готовності молоді до шлюбно-сімейних стосунків.

Ключові слова: шлюб, сім'я, дошлюбні стосунки, психологічна готовність до шлюбу, сімейні цінності, психологічна сумісність партнерів.

Актуальність та доцільність дослідження. Вибір супутника життя і створення сім'ї – одна із сторін особистісного і соціального розвитку. Аналіз наукової літератури та життєва практика свідчать про те, що молодята часто зазнають труднощів, обумовлених їх психологічною невідповідністю, низьким рівнем психологічних знань. Актуальність досліджуваної проблеми обумовлюється також тими особливостями, що характерні для становлення і розвитку сучасної сім'ї: омолодження шлюбу, збільшення кількості розлучень, пов'язаних переважно із невмінням чоловіка і жінки будувати свої взаємини, з невірними уявленнями молодих людей про ролі чоловіка і жінки в родині.

Аналіз останніх публікацій. На основі аналізу та узагальнення наукової літератури встановлено, що такі важливі аспекти готовності молоді до шлюбу, як мотивація, установки, уявлення, знання, якості особистості сім'янина висвітлюються в дослідженнях М.І. Алексєєвої, І.А. Арабова, Є.Ф. Ачільдієвої, В.І. Барського, Л.Ф. Бурлачука, Т.В. Говорун, І.В. Гребеннікова, С.В. Дворяк, І.В. Дубровіної, В.І. Зацепіна, С.В. Ковальова, Д.В. Луцика, А.М. Прихожан. Готовність до сімейного життя висвітлена у працях М.І. Алексєєвої, Т.В. Говорун, І.В. Гребеннікова,

З.Г. Кісарчук, С.В. Ковальова, В.А. Сисенка, М.Г. Стельмаховича, І.А. Трухіна, О.М. Шарган та інших авторів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних особливостей готовності молоді до шлюбно-сімейних стосунків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб перейти до аналізу шлюбно-сімейних стосунків, ми визначились з тим, що являють собою поняття сім'ї та шлюбу. Шлюб – це добровільний рівноправний союз між жінкою та чоловіком, суспільно визнаний і санкціонований юридично, який має на меті створення сім'ї, її легалізацію у суспільстві. Сім'я є дещо складнішою системою відносин, ніж шлюб, оскільки вона як правило, об'єднує не тільки подружжя, але й їх дітей, а також інших родичів та близьких [1; 2].

Поняття «готовність до шлюбу та сімейного життя» передбачає розуміння молодими людьми, які створюють сім'ю, її суспільної цінності, суспільної значущості своїх дій, відповідальних зобов'язань одного перед одним, відповідальності за сім'ю і дітей, добровільне прийняття неминучих у сімейному житті турбот, певне обмеження особистої свободи [3]. Підготовленість до сімейного життя означає сформованість у молодих людей навичок здорового способу життя, наявність достатніх психолого-педагогічних, юридичних, економічних, медичних знань із питань становлення особистості, формування статево-рольової ідентифікації, розвитку комунікативних навичок, корекції особистих проблем, духовного виховання, створення власного іміджу; володіння знаннями медико-соціальних проблем алкоголізму, наркоманії, профілактики захворювань, що передаються статевим шляхом, планування сім'ї та збереження репродуктивного здоров'я молоді, народження здорових дітей, профілактики небажаної вагітності, розвитку сімейних традицій. Без цієї готовності від неформальних взаємин емоційного характеру (кохання) до формальних,

регламентованих і обов'язкових стосунків між партнерами по шлюбу виявляється пов'язаним зі значними труднощами [4; 6].

Отже, психологічна готовність до шлюбу – багатоаспектна проблема, яка базується на психологічній сумісності партнерів та включає в себе питання формування статевої ідентифікації особистості, її розвиток, оволодіння стереотипами чоловічої і жіночої поведінки тощо [5].

У дослідженні брали участь – 15 пар (30 осіб). Ці пари лише готуються до вступу у шлюб: з них 15 жінок віком від 20 до 25 років та 15 чоловіків віком від 20 до 25 років.

У рамках емпіричного методу тестування були використані 4 методики: Особистісний опитувальник Ганса Айзенка, Методика «Рольові очікування і домагання у шлюбі (РОД)» О. Волкової, Г. Трапезникова, Проективна методика «Рука», Методика незавершених речень «Сім'я для мене – це ...».

За допомогою контент-аналізу матеріалів, отриманих на основі методики незавершених речень «Сім'я для мене – це ...», ми визначили, що найбільш значущу пріоритетність для молодих пар складає така група уявлень про сім'ю як якість стосунків, потім іде уявлення про сім'ю як про засіб задоволення матеріально-побутових потреб, за ними ідуть уявлення про сім'ю як про негативний чинник, а найменше значення досліджувані надають піклуванню про дітей. Тобто на першому місці для молодих людей стоїть саме якість стосунків, що дає нам змогу припустити, що в таких майбутніх сім'ях буде найголовнішим щастя, кохання, довіра один одному, спокійне сімейне життя.

Аналіз результатів за проективною методикою «Рука» допоміг нам визначити ролі, які найчастіше приписували досліджувані своїм майбутнім обранцям. Так, на першому місці стоїть роль турботливого і ніжного чоловіка, потім господаря дому, годувальника сім'ї, батька і в останню чергу друга. А у чоловіків на першому місці стоїть домогосподарка, потім кохана дружина, жінка-робот, подруга, і в останню чергу турботлива мати. Що

означає, що жінки роблять акцент на міжособистісних відносинах, а чоловікам важливіший домашній затишок. Дещо менше і чоловіки, і жінки бачать в свої обранцях друзів та майбутніх батьків.

Аналіз результатів за методикою «Рольові очікування і домагання у шлюбі (РОД)» показав, що для молодих людей найпріоритетнішими є емоційно-психотерапевтична сфера та зовнішня привабливість. Також ця методика показала більшу значимість батьківсько-виховної сфери, ніж попередні. А, отже, хоча в системі цінностей батьківство займає не останнє місце, ми можемо припустити, що нині воно є не досить актуальним.

Спираючись на дані, отримані за допомогою методики «Особистісний опитувальник Айзенка», можна сказати, що в групі опитуваних переважають екстраверти. Асиметричний розподіл даних вказує на те, що більшості жінок притаманні високі показники за шкалою екстраверсія-інтроверсія. Тобто, більшість жінок є екстравертами, а чоловіки - інтровертами. Розподіл показників нейротизм-стабільність не є асиметричним, що дозволяє стверджувати про відсутність відмінностей між чоловіками та жінками за цими показниками.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Результати дослідження засвідчили, що молоді люди, які збираються вступити в шлюб, на перше місце ставлять романтичні стосунки та задоволення господарсько-побутових потреб і менше цінять дружні стосунки та батьківство. Так, якщо розглянути в гендерному аспекті, то чоловіки ставлять акцент на задоволення господарсько-побутових потреб, а жінкам важливіші міжособистісні, романтичні стосунки, що складаються в них з партнером.

Отримані в результаті проведення дослідження дані щодо дошлюбних уявлень про сімейне життя як чинника взаєморозуміння, можуть бути використані при створенні програм підвищення якості, стабільності та успішності шлюбу, програм просвітницької діяльності серед молоді. Також отримані результати можуть бути використані при проведенні подальшого

глибшого вивчення проблеми подружнього взаєморозуміння. Важливим є формування як в чоловіків, так і в жінок цілісного уявлення про сімейні стосунки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования : учеб. пос. [для студ. высш. учеб. завед.] / [Е. И. Артамонова, Е. В. Екжанова, Е. В. Зырянова и др.] ; под. ред. Е. Г. Силяевой. – М., 2002. – 192 с.
2. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: курс лекцій / О. І. Бондарчук. – К. : МАУП, 2001. – 96 с.
3. Василец Т.Б. Этапы развития отношений между мужчиной и женщиной / Т.Б. Василец. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. – 361 с.
4. Гозман Л. Я., Алешина Ю. Е. Социально-психологические исследования семьи: проблемы и перспективы / Л. Я. Гозман, Ю. Е. Алешина // Вестн. МГУ. Серия 14. Психология. – 1985. – №4. – С. 10–20.
5. Калмыков Е.С. Психологические проблемы первых лет супружеской жизни / Е. С. Калмыков – М. : Бахрах, 1998. – 479 с.
6. Карасевич А. П. Педагогічні теорії формування готовності студентської молоді до створення сім'ї в сучасних умовах / А. П. Карасевич // Рідна школа. – 2008. – № 12. – С. 22-25.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ГОТОВНОСТИ МОЛОДЕЖИ К БРАЧНО-СЕМЕЙНЫМ ОТНОШЕНИЯМ

Ильющенко Анастасия Михайловна

студентка группы ППм-1-13-2.0 д. VI курс, специальность «Практическая психология»
amsemko.il13@kubg.edu.ua

Научный руководитель

Тохтамыш Александр Михайлович

кандидат психологических наук, доцент кафедры практической психологии
Института человека Киевского университета имени Бориса Гринченко
tokhtamysh@gmail.com

Аннотация. Определены факторы, обуславливающие психологическую готовность личности к браку; исследованы психологические особенности готовности молодежи к брачно-семейным отношениям.

Ключевые слова: брак, семья, добрачные отношения, психологическая готовность к браку, семейные ценности, психологическая совместимость партнеров.

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PREPAREDNESS OF YOUNG PEOPLE TO MARRIAGE AND FAMILY RELATIONS

Anastasiia M. Piushchenko

student of group PPM-1-13-2.01, VI course, specialty «Practical Psychology»
amsemko.il13@kubg.edu.ua

Scientific adviser

Oleksandr M. Tokhtamysh

Ph. D. in psychology, Associate Professor of Applied psychology department of Institute of Human Sciences of Borys Grinchenko Kyiv University
tokhtamysh@gmail.com

Abstract. The influencing factors on the young people's psychological readiness for marriage are detected; the psychological characteristics of readiness of youth for marriage and family relations are investigated.

Keywords: marriage, family, premarital relations, psychological readiness for marriage, family values, psychological compatibility.